

Tal vid kyrkomötets öppnande, Uppsala domkyrka den 4 oktober 2022

Det talade ordet gäller

Ärkebiskopen:

Ers majestäter, Ers kungliga höghet, ärade statsråd och landshövding, biskopar och ledamöter i kyrkomötet – systrar och bröder i Kristus,

Så får vi hälsa varandra välkomna till ännu ett kyrkomöte! Jag gör det med denna dags nytestamentliga bibelvers enligt ”Dagens lösen”, Mt 25:35, där Jesus säger: Jag var ”xenos”, en främling, och ni tog emot mig!

Med Jesus bland oss börjar kyrkomötet sitt arbete. Ni ledamöter sitter här därför att ni har blivit valda med medlemmars förtroende via en nomineringsgrupp. Så är det, därför att vi vet inget bättre mänskligt styrelseskick än demokratin. Och samtidigt sitter vi här allesammans av ett ännu djupare skäl: vi är döpta! Dopet är grunden för mandatet att ta ansvar i Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Innan nomineringsgrupper kunde sätta era namn på sina listor är det Jesus Kristus som har kallat er till ett liv i tro, hopp, kärlek och efterföljelse. Till den kallelsen hör också att oförtröttligt be för vår värld och för kyrkans liv och arbete i denna värld.

Vi lever i orostid. Efter en pandemi som lämnade djupa spår av sorg och saknad bevittnar vi ett brutalt anfallskrig i Europa som vi inte vet var det slutar. Klimathotet ökar snabbt och tvingar allt fler till migration. Energi och ekonomi krisar. Vatten- och matsäkerhet brister. Digitaliseringen fortsätter att omdana liv och arbete globalt.

Hur odlar vi hopp i dessa tider? Hur talar och agerar vi hoppfullt på ett sätt som inte blir glättigt eller förljuget? Med Kristus bland oss är vi ett hoppets folk just därför att vi vet vad lidande innebär. Aldrig mindre än ett trovärdigt hopp som befriar till handlingskraft, det är vad vi ska förkunna och leva.

För några veckor sedan avslutades Kyrkornas världsråds elfte generalförsamling. Över 4000 deltagare från kyrkor över hela världen möttes i Karlsruhe, Tyskland, under temat Kristi kärlek driver världen till enhet och försoning. Vi firade berörande gudstjänster som återspeglade den världsvida kyrkans många språk och toner. Överläggningar resulterade i samtalsdokument och flera uttalanden. Givetvis diskuterade generalförsamlingen också rättvis fred i Israel och Palestina. Eftersom det knyter an till Kyrkomötets beslut förra året vill jag citera ur uttalandet:

Nyligen har många internationella, israeliska och palestinska människorättsorganisationer och juridiska organ publicerat studier och rapporter som beskriver att Israels politik och handlingar motsvarar ”apartheid” enligt internationell rätt. I denna [Kyrkornas världsråds] generalförsamling finns kyrkor och delegater som starkt stöder användningen av termen som en korrekt beskrivning av verkligheten för folket i Palestina/Israel och situationen utifrån internationell rätt, medan andra tycker att det är olämpligt, föga hjälpsamt och smärtsamt. Vi

är inte eniga i denna sak. Vi måste fortsätta att kämpa med frågan, medan vi fortsätter att arbeta tillsammans på denna rättvisans och fredens resa.

Förtroendet för Svenska kyrkan är starkt. Andelen människor som i hög eller mycket hög grad instämmer i att Svenska kyrkan fyller en viktig funktion i samhället har på fyra år ökat från 40 % till 58% (2021). I ett samhälle som ofta beskrivs som ett av världens mest sekulariserade är detta en anmärkningsvärd siffra. Under att antal år har vi nu också kunnat se att gapet mellan ut- och inträden successivt har minskat. Det betyder inte att vi kan vara nöjda; förtroende och lojalitet har blivit mer och mer av en färskvara. Utmaningarna är många – men vi ska inte acceptera bilden att alla siffror bara pekar nedåt. Det gör de inte.

Ändå ser vi att folkreligiositeten försvinner alltmer, inte bara i Sverige utan i stora delar av Europa. Förändringar går fort och religionsfrihet kan inte tas för given. När jag tillsammans med kollegorna i Sveriges kristna råd försvarar religionsfriheten möter vi både okunskap och arrogans. Det syns också i argumentationen om konfessionella friskolor och demokrativillkor för trossamfundet. Kyrkans och trons plats i det offentliga rummet behöver försvaras. Där är det fortsatta arbetet med undervisning och lärande i hela vår kyrka på flera sätt avgörande.

I en tid av stora förändringar behöver Svenska kyrkan – alla vi som är Svenska kyrkans ”vi” – vara beredda till en snabb och effektiv respons på ändrade ekonomiska och samhällsliga förutsättningar. Det är inget nytt, ecclesia semper reformanda – alltid i behov att reformeras hör till vår kyrkas evangelisk-lutherska blodomlopp.

Jag vill ändå kort flagga för tre risker att se upp med:

1. Visst har kyrkan klarat sig i 2000 år – låt det ge oss en god trygghet, men låt oss akta oss för bedräglig säkerhet! Ett slappt ”det ordnar sig nog den här gången också” är inte gott nog i Guds rike!

2. En attityd av misstro mot varandra och mellan olika nivåer kan fostra en kultur av självtillräcklighet, vi kan själva, vi vill äga och göra själva. Men en luthersk kyrka bygger på att vi samlas, för-samlas tillsammans, därav församlingen som den grundläggande enheten. Vår tradition talar om ett allmänt prästadöme i vilket vi alla genom dopet är kallade att förkunna evangelium i ord och handling. Kallelsen och sändningen gäller oss alla. Tillsammans!

3. Vi är av goda skäl mer benägna till förvaltarskap än till entreprenörskap – vi ger vidare det som anförtratts oss -- men vi behöver vara förmögna att göra bådadera. Och kanske just nu särskilt stärka entreprenörsmuskeln i vår kyrka.

Ett entreprenörsexempel är initiativet En värld av grannar som nu gått in i en ny fas, utanför Svenska kyrkans stödjande hägn. Ideella, professionella, praktiker och forskare, människor från olika trostraditioner har nätverkat, utbildat sig och gjort skillnad i flera europeiska länder inom interreligiös samverkan och migration. Samma dag som Rysslands invasion av Ukraina inleddes, höll En värld av grannar ett stort livesänt event på temat Att bevara vår mänsklighet. Kriget har blixtbelyst betydelsen av det arbete som pågått under flera års tid. Svenska kyrkan gav jord att växa i och omsorg om nätverkets späda planta, nu är den omskolad, växer vidare och bär frukt i flera länder. Se där en arbetsmodell att inspireras av på fler områden.

Så hur odlar vi hopp? Hopp är inte detsamma som optimism. Optimismen grundar sig på det vi redan vet. Den drar ut existerande trender. Hopp gör mer än så. Det kan förhålla sig

konstruktivt till det vi ännu inte vet och aldrig kan veta – därför att det i tillit spanar efter Guds löften. I det är hoppet inte drömskt orealistiskt, utan grymt realistiskt. Det flyr inte verkligheten utan ser den och samtidigt längre än den. Hoppet med Kristus bland oss har plats för vreden, sorgen och frustrationen över allt som är fel. Det förhåller sig realistiskt ödmjukt till vår makt och styrka och till vår sårbarhet och dödlighet. Och i kraft av Guds löften vågar det välja modets väg.

Optimist kan man vara för sin egen del, men hoppfull vill och behöver vi vara tillsammans. För visst är det så: det bästa arbetet är samarbetet, den största verkan är samverkan och den vackraste energin är den positiva synergien.

Hoppfullt modiga kristna – det behöver världen hösten 2022.

Låt oss i den meningen önska varandra ett välsignat kyrkomöte!

Antje Jackelén, ärkebiskop